

Διάλογοι! Θεωρία και πράξη στις επιστήμες αγωγής και εκπαίδευσης

Τόμ. 1 (2015)

Ανδρούσου, Α., & Αυγητίδου, Σ. (Επιμ.) (2013). Η πρακτική άσκηση στην αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών: Ερευνητικές προσεγγίσεις. Αθήνα: Δίκτυο Πρακτικών Ασκήσεων & ΤΕΑΠΗ, ΕΚΠΑ

Thanassis Karalis

doi: [10.12681/dial.1984](https://doi.org/10.12681/dial.1984)

Copyright © 2016, Thanassis Karalis

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Karalis, T. (2016). Ανδρούσου, Α., & Αυγητίδου, Σ. (Επιμ.) (2013). Η πρακτική άσκηση στην αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών: Ερευνητικές προσεγγίσεις. Αθήνα: Δίκτυο Πρακτικών Ασκήσεων & ΤΕΑΠΗ, ΕΚΠΑ. *Διάλογοι! Θεωρία και πράξη στις επιστήμες αγωγής και εκπαίδευσης*, 1, 140–142. <https://doi.org/10.12681/dial.1984>

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Ανδρούσου, Α., & Αυγητίδου, Σ. (Επιμ.) (2013). Η πρακτική άσκηση στην αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών: Ερευνητικές προσεγγίσεις. Αθήνα: Δίκτυο Πρακτικών Ασκήσεων & ΤΕΑΠΗ, ΕΚΠΑ

Θανάσης Καραλής

Πανεπιστήμιο Πατρών

Τριάντα περίπου χρόνια μετά την ίδρυση των Παιδαγωγικών Τμημάτων είναι πλέον πρόδηλο πως ένα μείζον όφελος, πέραν της αναβάθμισης της αρχικής εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών προσχολικής και πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, είναι η διεύρυνση των σχετικών με την εκπαίδευση και την αγωγή ερευνητικών δραστηριοτήτων, κάτι το οποίο αδιαμφισβήτητα αποτυπώνεται στην ποσοτική αύξηση και την ποιοτική βελτίωση του δημοσιευμένου έργου της ελληνικής ερευνητικής κοινότητας. Ένα από τα πρώτα ζητήματα που τέθηκαν, σχεδόν ταυτόχρονα με την ίδρυση των Παιδαγωγικών Τμημάτων, ήταν αυτό της πρακτικής άσκησης των φοιτητών/τριών. Σταδιακά τα Τμήματα ξεκίνησαν να διαμορφώνουν τις διαδικασίες πρακτικής άσκησης, κάτι το οποίο οδήγησε αρκετά χρόνια αργότερα στη σχηματοποίησή τους με αποτέλεσμα σήμερα το καθένα από τα Παιδαγωγικά Τμήματα Προσχολικής Εκπαίδευσης να διαθέτει το δικό του «μοντέλο», υπό την έννοια του συνεκτικού συστήματος θεωρητικών αφητηριών και διαδικαστικών δραστηριοτήτων που είναι αναγκαίες για την πρακτική άσκηση. Ένα ενδιαφέρον σημείο είναι πως παρά το (αναμενόμενο και αναγκαίο) γεγονός της επίδρασης θεωρητικών και ερευνητικών προσεγγίσεων από τη διεθνή εκπαιδευτική πραγματικότητα, τα μοντέλα διακρίνονται από πρωτοτυπία και κανένα από αυτά δεν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως επείσακτο ή ως απομίμηση κάποιας διαδεδομένης σε άλλες χώρες θεωρητικής σύλληψης ή εμπειρικής εφαρμογής. Ο συλλογικός τόμος του Δικτύου Πρακτικών Ασκήσεων αναδεικνύει τον κρίσιμο ρόλο της πρακτικής άσκησης στην εκπαίδευση των μελλοντικών εκπαιδευτικών προσχολικής εκπαίδευσης και αποτυπώνει μέσα από την παρουσίαση διαφορετικών οπτικών όσων συμμετέχουν στην πρακτική άσκηση μια συνολική εικόνα για τις σύγχρονες επιδιώξεις της πρακτικής άσκησης στην ελληνική πραγματικότητα.

Το πρώτο, ίσως μάλιστα και το σημαντικότερο, στοιχείο της συγκεκριμένης έκδοσης είναι πως αυτή αποτελεί προϊόν και αποτέλεσμα της λειτουργίας του Δικτύου Πρακτικών Ασκήσεων που έχει δημιουργηθεί από τα Παιδαγωγικά Τμήματα Προσχολικής Εκπαίδευσης. Αυτή καθεαυτή η ύπαρξη και λειτουργία του Δικτύου Πρακτικών Ασκήσεων είναι μια «καλή πρακτική», σίγουρα για την τριτοβάθμια εκπαίδευση στη χώρα μας, αλλά πιθανότατα και σε ευρύτερη κλίμακα. Εξ όσων γνωρίζουμε δεν καταγράφεται κάποια άλλη αντίστοιχη

Υπεύθυνος επικοινωνίας: Θανάσης Καραλής, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Πανεπιστήμιο Πατρών, e-mail: karalis@upatras.gr

Ηλεκτρονικός εκδότης: Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών
URL: <http://ejournals.e-publishing.ekt.gr/index.php/dialogoi>

προσπάθεια στην Ελλάδα, δηλαδή δεν εντοπίζεται κάποια οργανωμένη και μεθοδική συνεργασία τμημάτων με ίδια ή ομοειδή γνωστικά αντικείμενα, κατά την οποία να διερευνάται συστηματικά το μοντέλο εκπαίδευσης των φοιτητών/τριών. Το δεύτερο σημαντικό στοιχείο που προκύπτει από τη μελέτη των επιμέρους εννοτήτων, είναι πως αυτή η συνεργασία δεν έχει οδηγήσει σε ένα άκαμπτο και μονολιθικό μοντέλο πρακτικής άσκησης, αλλά σε προσεγγίσεις που ενώ δεν είναι αποκλίνουσες ταυτόχρονα δεν διακρίνονται από ομοιομορφία. Επομένως, η συγκεκριμένη έκδοση δεν είναι ένα ολιγοσέλιδο εγχειρίδιο διαδικασιών, οδηγιών και «συνταγών» για μια «επιτυχημένη» πρακτική άσκηση αλλά, αντίθετα, είναι ένα εκτενές πόνημα που συγκεντρώνει πολλές και διαφορετικές ερευνητικές προσπάθειες εστιασμένες στην επαρκή επαγγελματική προετοιμασία του/της εκπαιδευτικού προσχολικής εκπαίδευσης. Μελετώντας τις εργασίες του συλλογικού τόμου αναδεικνύεται ο ερευνητικός τους χαρακτήρας και η προσπάθεια για τη δημιουργία ενός κοινού κώδικα μεταξύ των φοιτητών/τριών, ερευνητών/τριών και εκπαιδευτικών σχετικά με τον ρόλο, τη χρησιμότητα και τις διεργασίες της πρακτικής άσκησης.

Ο προβληματισμός για την πρακτική άσκηση των μελλοντικών εκπαιδευτικών είναι σίγουρα πολυεπίπεδος και συγκροτείται από πολλά και διαφορετικά επιμέρους ερωτήματα. Είναι η πρακτική άσκηση μια εξελιγμένη μορφή μαθητείας ή μπορεί να δομηθεί και να ερμηνευτεί με βάση τις σύγχρονες προσεγγίσεις των κοινοτήτων πρακτικής και της τοποθετημένης μάθησης (*situated learning*), όπου οι μελλοντικοί εκπαιδευτικοί σταδιακά και μέσω της νομιμοποιημένης περιφερειακής συμμετοχής αποκτούν εμπειρία στο πεδίο τους; Στην περίπτωση αυτή πώς ρυθμίζονται και λειτουργούν οι ωσμώσεις μεταξύ της παγιωμένης γνώσης της κοινότητας πρακτικής και των νέων προσεγγίσεων που (οφείλει να) παρέχει η πανεπιστημιακή εκπαίδευση; Είναι εφικτό, αλλά κυρίως επιθυμητό, να θεωρήσουμε την πρακτική άσκηση ως τη φάση εξοικείωσης των μελλοντικών εκπαιδευτικών με μια «εργαλειοθήκη» έτοιμων πρακτικών που αναπαράγονται άνευ όρων και περιορισμών στο πεδίο; Μήπως, αντίθετα, η πρακτική άσκηση είναι η κατεξοχήν ευκαιρία στο πλαίσιο των σπουδών για την ανάπτυξη κριτικά στοχαστικών ικανοτήτων, οι οποίες όμως δεν νοούνται ως απλή αποτίμηση της εμπειρίας αλλά ως η εξέταση και διερεύνηση δυσλειτουργικών παραδοχών και των νοητικών σχημάτων; Τα παραπάνω είναι ορισμένα ενδεικτικά ερωτήματα από τα πολλά που διατρέχουν τις εργασίες του συλλογικού τόμου.

Ο συλλογικός τόμος αποτελείται από μια εισαγωγική ενότητα στην οποία παρουσιάζεται ο βασικός προσανατολισμός του Δικτύου Πρακτικών Ασκήσεων και τρία μέρη, τα οποία αποτυπώνουν και τους άξονες προβληματισμού του Δικτύου. Το πρώτο μέρος αφορά τους πιθανούς τρόπους με τους οποίους οργανώνονται οι διαδικασίες εκπαίδευσης στο πλαίσιο της πρακτικής άσκησης, το δεύτερο τις απόψεις των εκπαιδευτών εκπαιδευτικών και των φοιτητών/τριών και το τρίτο τη συνεργασία μεταξύ των φορέων που εμπλέκονται στην Πρακτική Άσκηση. Και στα τρία μέρη είναι εμφανής η γεφύρωση της θεωρίας με την πράξη, αφού σχεδόν σε όλες τις εργασίες τα θεωρητικά ερείσματα διασυνδέονται με τα ερευνητικά ευρήματα. Έτσι, η πρώτη πρόταση των επιμελητριών του συλλογικού τόμου στην Εισαγωγή(«στον παρόντα συλλογικό τόμο δίνεται η ευκαιρία να αναδειχθούν οι προβληματισμοί...»), μάλλον ως μετριόφρων θα μπορούσε να χαρακτηριστεί, καθώς οι περισσότερες εργασίες αναφέρονται σε ολοκληρωμένες προτάσεις για τη δόμηση των διαδικασιών πρακτικής άσκησης, πολλές από τις οποίες είναι δοκιμασμένες και μάλιστα σε βάθος χρόνου, όπως προκύπτει από τα ερευνητικά δεδομένα που παρουσιάζονται και αναλύονται. Στο σημείο αυτό αξίζει να επισημανθεί το δύσκολο έργο αλλά και η συμβολή των επιμελητριών του τόμου, καθώς η έκταση των δεκατεσσάρων εργασιών ξεπερνά τις 450 σελίδες. Παράλληλα, στην Εισαγωγή του τόμου επιτυγχάνουν να συγκροτήσουν μια ευσύνοπτη αλλά και διεισδυτική αναφορά στο ρόλο και τη σημασία της πρακτικής άσκησης,

στη λειτουργία του Δικτύου και στο περιεχόμενο των εργασιών που περιλαμβάνει ο συλλογικός τόμος.

Καταλήγοντας θεωρούμε αναγκαίο να αξιοποιηθεί ο συλλογικός τόμος όχι μόνον στο πλαίσιο του Δικτύου Πρακτικών Ασκήσεων αλλά κατά ακόμη αποτελεσματικότερο τρόπο, χρησιμεύοντας ενδεχομένως και ως διδακτικό εγχειρίδιο που θα δίνεται στις φοιτήτριες και τους φοιτητές των Παιδαγωγικών Τμημάτων Προσχολικής Εκπαίδευσης στο πλαίσιο μαθημάτων που σχετίζονται με την πρακτική άσκηση. Το περιεχόμενο του συλλογικού τόμου μπορεί να συμβάλει στο να αποκτήσουν οι μελλοντικοί εκπαιδευτικοί μια εικόνα για τις πολλές και διαφορετικές διαστάσεις και προσεγγίσεις αναφορικά με την ίδια την εκπαίδευσή τους αλλά και τον ρόλο και τις πρακτικές τους στο μέλλον.